

Lutjegast? Waarschijnlijk is de persoon en het werk van een pastor loci zoals zo vaak ook hier van invloed geweest. De zeer lange ambtsperiode van ds. Scheers te Lutjegast (1930-1963) wordt in dit boek positief beschreven. Zoals ook bij andere voorgangers die zijn overleden, het geval is, wordt over Scheers bovendien uitvoerig uit het bij zijn dood verschenen 'In memoriam' geciteerd. Maar *hoe* hij destijds de bezwaren tegemoet trad, wordt niet meegedeeld, afgezien van een enkele summiere aanduiding.

Aart de Groot

- ¶ J.A.F.M. van Oudheusden e.a. (red.), *Zielen zaligheid in Noord-Brabant. Vijfde verzameling bijdragen van de Vereniging voor Nederlandse Kerkgeschiedenis*, Eburon, Delft, 1993, 344 blz. ISBN 90 5166 351 X. f 20,25.

Van de zestien artikelen in deze binnen het geografisch kader rijk geschakeerde bundel vallen er zes binnen het bereik van *DNK* omdat zij de periode na 1800 betreffen. Een zevende, van meer fundamenteel belang, opent het boek: een pleidooi van de Tilburgse kerkhistoricus Jacobs, waarin deze de – eerder geconstateerde – wenselijkheid van een meer oecumenisch en minder confessioneel gerichte beoefening van de kerkgeschiedenis theoretisch en aan de hand van een voorbeeld ook praktisch nader uitwerkt. Twee andere artikelen springen eveneens in het oog.

Een even prikkelende als leesbare bijdrage wordt geleverd door G. Rooijackers, die 'vermaak en zaligheid' als 'problematisch duo' in Brabant volgt gedurende de achttiende en negentiende eeuw. (Zijn recente Nijmeegse dissertatie *Rituele repertoires* uit 1994 bevat hierover ook een uitvoerig hoofdstuk). De wijze waarop de auteur het bekende beeldmotief van de 'brede en de smalle weg' enerzijds en het verhaal van de niet aflatende strijd van de Brabantse clerus tegen nachtelijke *conventicula* en ander werelds vermaak anderzijds aan elkaar knoopt, doet echter compositorisch wat kunstmatig aan. P.J. Margry onderzoekt de wijze waarop de overheid in het midden van de vorige eeuw de 'openbare godsdienstoefeningen' (processies, bedevaarten, begrafenisstoeten e.d.) in Brabant trachtte te reguleren. Gedegen bronnenonderzoek brengt hem terecht tot de conclusie dat er geen sprake was van een eenvoudige tegenstelling tussen katholieken en protestanten/overheid. Zo bleek de clerus allergisch voor de vele lekeninitiatieven op dit terrein, omdat dit het streven naar een hiërarchisch gestructureerde 'devotionalisering van de geloofspraxis' in de weg stond. Opvallend is ook de groeiende gevoeligheid van de